

Oslo byfogdembete
via Aktørportalen

**BEGJÆRING OM
MIDLERTIDIG FORFØYNING
TIL
OSLO BYFOGDEMBETE**

Oslo, 31.05.2018

Saksøker:	Stiftelsen Lovdata v/styrets leder Org.nr.: 934 282 744 Postboks 2016 Vika 0125 OSLO
Prosessfullmektig:	Advokat (H) Jon Wessel-Aas Bing Hodneland Advokatselskap DA Postboks 1903 Vika 0124 Oslo
Saksøkt 1:	Fredrik Ljone Elvebakken 26 5067 Bergen
Saksøkt 2:	Håkon Wium Lie Enebakkveien 54 0657 Oslo
Saken gjelder:	Begjæring om midlertidig forføyning for stans av krenkelser av databasevern m.m.

1. INNLEDNING

1.1 Kort om kravet

På vegne av saksøkeren, Stiftelsen Lovdata (Lovdata), begjæres etter tvisteloven kapittel 34 midlertidig forføyning mot de saksøkte, Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie, for å avverge uopprettelig skade, etter at de saksøkte har kopiert og store deler av Lovdatas databaser over rettsavgjørelser, og gjort resultatet av dette tilgjengelig på nettstedet Rettspraksis.no, noe som utgjør en løpende krenkelse av Lovdatas databasevern etter åndsverkloven § 43.

Da det er fare ved opphold, bes det om at begjæringen tas til følge uten forutgående muntlig forhandling, jf. tvisteloven § 32-7 (2).

1.2

Den 17. mai 2018 ble nettstedet Rettspraksis.no lansert etter initiativ fra blant andre de saksøkte, Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie.

Rettspraksis.no er beskrevet til å være «*et gratis oppslagsverk for rettsavgjørelser*». Per 29. mai 2018 består nettstedet av 44 492 sider, hvorav 44 027 av disse er gjengivelser av avgjørelser fra Høyesterett, 32 fra Lagmannsretten og to fra tingrett og byrett. Av disse rettsavgjørelsene er minst 41 763 avgjørelser, 94 % av nettstedets innhold, hentet fra Lovdatas database uten samtykke.

Ljone er på nettstedet beskrevet som «*Initiativtaker, administrator og redaktør for Rettspraksis.no*». Domenet Rettspraksis.no, er dessuten registrert på Ljone hos Norid, som administrerer .no-domenet. Lie fremstår, sammen med Ljone, som hovedansvarlig for nettstedet og dets innhold. Begge anses å ha begått og/eller ha medvirket til de krenkelser av Lovdatas rettigheter som begrunner denne begjæringen.

Nærmere om saksøkte og deres handlinger vil behandles nedenfor under 3. Det nevnes imidlertid allerede her at de saksøkte selv aktivt har søkt offentlighet om sine handlinger, som de beskriver som ledd i en kampanje for å få staten til å besørge at alle norske rettsavgjørelser legges ut åpent og gratis tilgjengelig på internett.¹

Ved å handle som de har gjort, å rettstridig ha kopiert store deler av Lovdatas databaser, har de imidlertid «rettet baker for smed». Av e-post av 30. mai 2018 fra saksøker nr 1, Ljone, med saksøkte nr 2, Lie, som kopiadressat, til Lovdatas direktør og Lovdatas styreleder, fremstår det som om dette er bevisst, da han i brødteksten skriver følgende:

«Hei Storm-Paulsen,

Debatten om frie rettskilder er som kjent startet og mye tyder på at rettsavgjørelser nå kommer til å bli fritt tilgjengelig.

Vi vil derfor oppfordre Lovdata til å sette seg i førersetet, ta kontroll på det uungåelige, ved selv publisere rettsavgjørelsene fritt for allmennheten.

Dere har de beste systemene for dette og har nå mulighet til å komme Domstoladministrasjonen i forkjøpet og unngå ytterligere eskalering av debatten.

¹Se blant annet oppslag på Advokatbladets nettsider 24. mai 2018: <http://www.advokatbladet.no/2018/05/lovdata-mener-nytt-nettsted-bedriver-stoff-tyveri/>

Rettspraksis.no vil da stenges ned.»

Det fremstår med andre ord som at de saksøkte bruker kopieringen fra Lovdatas database og tilgjengeliggjøringen av dette på Rettspraksis.no som pressmiddel, for å få Lovdata til å frigi sine databaser. Utskrift av e-posten fremlegges under punkt 3.10 nedenfor.

Mens rettsavgjørelser som sådanne er en av de typer offentlige dokumenter som er unntatt opphavsrettslig vern *som åndsverk* etter åndsverkloven (åvl.) § 9, er Lovdatas databaser, som er resultat av arbeid knyttet til innsamlingen, bearbeidelsen, sammenstillingen og den digitale presentasjonen av disse avgjørelsene, vernet etter *databasevernet* i åvl. § 43.

De saksøktes kopiering og tilgjengeliggjøring av resultatene av dette arbeidet utgjør derfor en overlagt, omfattende og løpende krenkelse av Lovdatas databasevern, som ligger til grunn for denne begjæringen om midlertidig forføyning.

Begjæringen gjelder forføyningskrav om stans av nevnte krenkelser og pålegg om sikring av og tilgang til informasjon som gjør det mulig for Lovdata å vurdere krenkelsens omfang og skadepotensial.

Sakens faktiske og rettslige sider utdypes i punktene 3, 4 og 5 nedenfor

2. VERNETING

Begjæringen fremsettes for Oslo byfogdembete etter vernetingsreglene i tvisteloven § 32-4 første ledd tredje og fjerde punktum, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 1-9 første ledd bokstav d, ettersom begjæringen om midlertidig forføyning gjelder immaterielle rettigheter og kravshaveren (Lovdata) har alminnelig verneting, som er i Oslo. At de nevnte bestemmelsene skal forstås slik, fremgår av LE-2017-90605.

3. NÆRMERE OM SAKENS FAKTISKE FORHOLD

3.1 Om Lovdata

Stiftelsen Lovdata er en privat stiftelse opprettet i 1981 av Justisdepartementet og Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo, hvis formål er å utvikle og drive rettslige informasjonssystemer. I tråd med dette formålet gjør Lovdata rettsinformasjon tilgjengelig til allmennheten og sine kunder gjennom sine åpne sider på lovdata.no og abonnementsløsningen Lovdata Pro. Tidligere tilbød Lovdata rettsinformasjon også på CD-ROM.

Stiftelsen har 30 faste ansatte med ledende kompetanse innen elektronisk informasjonsforvaltning, jus og systemutvikling, og er fullt ut selvfinansiert, uten støtte eller subsidier fra det offentlige. I 2016 omsatte Lovdata for 40 millioner kroner, hvorav alt overskudd går tilbake til videre utvikling av rettslige informasjonssystemer og juridisk forskning. Overskuddet utdeles ikke til tredjeparter og det tilgodeser ingen andre formål.

BILAG 1: Nærmere beskrivelse av Stiftelsen Lovdata

3.2 Lovdatas database over rettsavgjørelser fra norske domstoler

Lovdata har siden 1980-tallet publisert rettsavgjørelser mottatt i diverse dokumentformater fra norske domstoler, samt gjennomført en omfattende digitalisering av rettsavgjørelser som tidligere kun var publisert på trykk i Rettens Gang og Norsk Retstidende. Lovdatas databaser med samling av bearbeidede, maskinlesbare datafiler med avgjørelser fra de alminnelige domstolene, inneholder i dag 19 119 avgjørelser fra tingrettene, 78 810 fra lagmannsrettene og 78 106 fra Høyesterett.

Avgjørelsene er samlet i Lovdatas database over rettsavgjørelser fra norske domstoler. Alle avgjørelser som er tilgjengelige på lovdata.no og i Lovdata Pro hentes fra Lovdatas database.

Når Lovdatas tjenester henter opplysninger fra denne databasen og presenterer dette for brukerne, gjøres det som en standardisert sammenstilling av alle opplysninger som er knyttet til en enkelt rettsavgjørelse. Denne standardiseringen kan, og er ment til å, skape et inntrykk av at det man ser på en side på Lovdata (grensesnittet), er det samme som å se på en rettsavgjørelse. Det er imidlertid viktig for denne saken å presisere at hver(t) slik(t) presentasjon/sidevisning/dokument, i realiteten er en sammenstilling og presentasjon av en lang rekke ulike opplysninger som er hentet fra én database som rommer langt mer enn bare originalteksten i domstolenes rettsavgjørelser.

Til illustrasjon listes det nedenfor opp en rekke slike opplysninger som Lovdatas database inneholder:

- Tekstinholdet som selve rettsavgjørelsene består av, herunder
 - ofte dommerens gjengivelse av sakens faktum og partenes anførsler,
 - avgjørelsens rettslige premisser og
 - avgjørelsens slutning.
- Metainformasjon om rettsavgjørelsen, herunder
 - angivelsen av sakens parter, prosessfullmektiger og dommer,
 - sakens ulike referanse- og saksnummer,
 - hvilken instans som har avsagt avgjørelsen,
 - hvilken type avgjørelse det er,
 - dato for publisering,
 - dato for domsavsigelse,
 - dato for når Lovdatas informasjon om avgjørelsen sist ble oppdatert,
 - sammendrag av avgjørelsen,
 - stikkord som egner seg til å indeksere avgjørelsen og
 - informasjon om saksgang.
- Informasjon som genereres av Lovdata for struktureringen og presentasjonen av databasen, herunder
 - Lovdatas egne identifikasjonsmarkører som knyttes til andre bestanddeler av databasen av ulike formål
 - Lovdatas formateringsinformasjon som brukes til å presentere rettsavgjørelser på en mer lese- og navigeringsvennlig måte, f.eks koder for underoverskrifter og interne lenker mellom bestanddeler av databasen
- Korrigeringer eller suppleringer av tekstinholdet av rettsavgjørelsene, herunder
 - korrigerte rettskildenhenvvisninger,
 - korrigeringer av skrivefeil,
 - redaksjonelle kommentarer og
 - endringer knyttet til anonymisering av avgjørelsene

3.3 Arbeidet som ligger bak Lovdatas database

Samtlige av rettsavgjørelsene som er inntatt i Lovdatas database har blitt bearbeidet av Lovdata til å kunne bli presentert slik de fremstår for brukerne på lovdata.no og i Lovdata Pro. Et stort antall eldre avgjørelser er skannet fra papir av eller på oppdrag for Lovdata, og

deretter behandlet slik at teksten er gjort lesbar og redigerbar for datamaskiner. Et stort antall avgjørelser er også korrekturlest av eller på oppdrag for Lovdata.

Lovdata har videre nedlagt et stort arbeid i anonymiseringen av rettsavgjørelsene i databasen. For alle rettsavgjørelser foretas en konkret vurdering av om og i tilfelle hvordan den enkelte avgjørelse skal anonymiseres. Dette gjøres i henhold til Lovdatas egenutviklede retningslinjer, og må ofte tas opp til diskusjon på egne møter. Avgjørelser som skal anonymiseres behandles først av Lovdatas egenutviklede anonymiseringsprogrammer og gjennomgås og korrigeres deretter manuelt av Lovdatas saksbehandlere. Anonymiserte avgjørelser gjennomgås deretter av en ytterligere saksbehandler for kvalitetssikring av anonymiseringen.

Samtlige avgjørelser behandles også av Lovdata gjennom kontroll, retting og tilføyning av såkalt metadata, strukturering og standardisering av avsnitt, nummerering osv. og tilføyning av identifikasjonsmarkører for premiss og slutning. Samtlige avgjørelser behandles også av Lovdata for å rette eventuelle uriktige rettskildenhenvisinger og deretter ved at avgjørelsene gis klikkbare lenker til riktige rettskildenhenvisinger i avgjørelsene og stikkord som produseres av Lovdata.

Lovdata legger videre ned et betydelig arbeid i å legge til og løpende oppdatere gangen i en sak i et eget felt for saksgang. Dette gjør brukerne i stand til å se tidligere og senere avgjørelser i en sak.

Gjennomgangen i dette punktet er for oversiktens skyld begrenset til kun deler av arbeidet som ligger bak Lovdatas database. For ytterligere beskrivelse vises det til Lovdatas egen oversikt over behandling av rettsavgjørelser, samt punkt 3 i bilag 1 og grafisk fremstilling i bilag 2.

BILAG 2: Lovdatas oversikt over behandling av rettsavgjørelser

3.4 Lovdata lager egne sammendrag av rettsavgjørelser

Lovdata etterstreber å ha sammendrag av alle rettsavgjørelser i Lovdatas database. Enkelte dommere skriver slike sammendrag selv, og dersom disse er gode nok publiseres disse av Lovdata. Lovdata opplever imidlertid at avgjørelser leveres uten sammendrag eller med sammendrag av dårlig kvalitet. Lovdata legger i den forbindelse ned betydelig arbeid og ressurser i å kjøpe inn og produsere egne sammendrag som gjøres tilgjengelig sammen med rettsavgjørelser. For de såkalte Lovdatas Flagsaker kvalitetssikres og/eller skrives sammendragene av Lovdatas egne engasjerte redaktører, John Christian Elden og Per Racin Fosmark. Andre skrives av Lovdatas ansatte redaktør Nils Erik Lie eller øvrige ansatte.

For nærmere beskrivelse av Lovdatas arbeid med og innkjøp av sammendrag av rettsavgjørelser vises det til punkt 3.1 i bilag 1.

3.5 Tallfesting av Lovdatas investeringer knyttet til Lovdatas database

Lovdatas database ajourføres løpende med avgjørelser fra Høyesterett. Arbeidet med slik ajourføring tilsvarer alene ett årsverk ifølge Lovdatas egne beregninger. Omfanget av dette arbeidet har vært konstant fra 1987 frem til i dag.

For avgjørelser fra Høyesterett avsagt frem til 1940 har Lovdata brukt i gjennomsnitt to timer for hver avgjørelse. Fra denne perioden har Lovdata publisert 6 695 avgjørelser, slik at det er brukt nærmere åtte årsverk på dette arbeidet.

For mottatte skannede avgjørelser avsagt i perioden 1940-1986 har Lovdata i gjennomsnitt brukt en og en halv time på publisering av hver enkelt avgjørelse. Fra denne perioden ligger

det 15 054 avgjørelser i Lovdatas database. Samlet tidsbruk på publisering av dokumenter i denne perioden er dermed rundt 13 årsverk.

Totalt har Lovdata brukt anslagsvis 52 årsverk på publisering av dokumenter fra Høyesterett.

Basert på Lovdatas undersøkelser har Rettspraksis.no publisert 3 536 avgjørelser fra Lovdata avsagt i perioden frem til 1940, 8 427 avgjørelser avsagt i perioden 1940-1986 og 29 800 avgjørelser avsagt i perioden 1987-2007. Lovdata har basert på disse tallene regnet ut at stiftelsen har brukt 31 årsverk på innsamling, bearbeidelse og presentasjon av avgjørelser som Rettspraksis.no har hentet fra Lovdata.

3.6 De saksøktes utvikling og lansering av Rettspraksis.no

Rettspraksis.no ble lansert 17. mai 2018 som et selvbeskrevet «*gratis oppslagsverk for rettsavgjørelser*». Nettstedet skal være opprettet etter initiativ fra Fredrik Ljone, i samarbeid med Håkon Wium Lie.

På nettstedet fremgår det videre at «*en dugnadsgjeng [...] nå har klart å samle sammen 44 027 høyesterettsavgjørelser fra perioden 1836 til 2018 og publisert dem fritt tilgjengelig for alle her på Rettspraksis.no*».

BILAG 3: Skjerm bilde av side «Om oss» på Rettspraksis.no, 29. mai 2018

På siden «Ofte stilte spørsmål» på Rettspraksis.no er det gitt informasjon om hvor de publiserte rettsavgjørelsene er hentet fra:

«Hvem er kilden deres?»

Kilden til alle rettsavgjørelser er domstolene. Det er dommerne i hver enkelt sak som skriver rettsavgjørelsene og som vi omtaler som forfatter.

Før Rettspraksis.no ble lansert den 17. mai 2018, var det reelt sett bare to steder man kunne få tak i rettsavgjørelser; Fra den enkelte domstol som avgjorde saken og Lovdata. Det er derfor rimelig å legge til grunn at også våre rettsavgjørelser kommer fra én av dem eller begge.

Vi følger en fast linje om at vi aldri oppgir hvem som har bidratt med rettsavgjørelser og vi spør heller ikke bidragsytere om hvor rettsavgjørelsene kommer fra. Vi fokuserer på å verifisere at rettsavgjørelsene er autentiske (kildekontroll) og publisere dem. All kontakt med bidragsytere vil om ønskelig skje konfidensielt, i henhold til Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten.»

De saksøkte legger med andre ord selv ikke skjul på at Lovdatas databaser er den vesentlige kilden til rettsavgjørelser som de har gjort tilgjengelig på Rettspraksis.no.

At rettsavgjørelser på Rettspraksis.no er hentet fra Lovdatas database er for øvrig tydelig alene ved å se på avgjørelsens presentasjon på nettstedet. Avgjørelsene på Rettspraksis.no ligger tilgjengelig, nærmest uten unntak, med såkalt metadata om avgjørelsene som klart stammer fra Lovdatas database. Metadata er en betegnelse for data om data, og viser i denne forbindelse til tabellen med informasjon om en avgjørelse som ligger øverst i presentasjonen av samtlige rettsavgjørelser i Lovdatas tjenester, herunder om instans, avsigsdato, publiseringsdato, stikkord, sammendrag, saksgang, parter, forfatter og lovhenvvisninger.

BILAG 4: Illustrerte eksemplar på avgjørelser slik de tilgjengeliggjøres fra henholdsvis domstolene, Lovdata og Rettspraksis.no

Det nærmere omfanget av avgjørelser som er hentet fra Lovdatas database, og på hvilke tidspunkter, er ikke oppgitt på nettstedet. Lovdatas egne undersøkelser viser imidlertid at hele 41 763 høyesterettsavgjørelser, altså 94 % av nettstedets 44 492 sider, er hentet fra Lovdatas database. I tillegg kommer henholdsvis to og 32 avgjørelser fra tingrettene og lagmannsrettene. Undersøkelsene viser at avgjørelsene som er tilgjengelig på Rettspraksis.no, og hentet fra Lovdatas database, er hentet ut over en lang periode fra en gang før oktober 2006 frem til i dag.

Undersøkelsene har kunnet avdekke dette ved å ta utgangspunkt i at Lovdata har gjort endringer i sine bearbeidelser på ulike tidspunkter. Slike endringer knytter seg for eksempel til hvordan lenker til EMD-dommer er gjort på Lovdata, hvordan Lovdatas redaksjonelle anmerkninger er utformet og andre endringer i Lovdatas standardiserings- og formateringsrutiner, som kan brukes både til å identifisere at avgjørelsen er hentet fra Lovdata og til å vise hvilken tidsperiode uthenting må ha skjedd innenfor.

Eksempler fra Lovdatas undersøkelser er angitt i bilag 5.

BILAG 5: Utdrag fra Lovdatas undersøkelser av avgjørelser på Rettspraksis.no

3.7 Nærmere om hvordan Rettspraksis.no har hentet avgjørelser fra Lovdata

Uthenting/nedlasting av avgjørelser fra Lovdatas tjenester kan gjøres ved hjelp av en rekke tekniske fremgangsmåter. Uthenting kan skje *manuelt* ved å:

- bruke datamaskiners «klipp»- og «lim inn»-funksjonen fra Lovdatas tjenester til et tekstbehandlingsprogram, f.eks Microsoft Word,
- bruke nettleseres «Lagre som...»-funksjon inne på Lovdatas tjenester, eller
- bruke Lovdatas nedlastingsfunksjon i Lovdata Pro. Med denne kan man laste ned enkeltavgjørelser eller utvalg av avgjørelser i ulike formater.

Uthenting kan også skje *automatisk* ved at en produserer en programvare som systematisk laster ned avgjørelser fra Lovdatas tjenester. Slik programvare kalles ofte for «crawlere», og kan programmeres til å utføre systematisk nedlasting på ulike måter og kan være særskilt tilpasset for å omgå innebygde beskyttelsessystemer som er ment å oppdage og stanse systematisk nedlasting og/eller nedlasting av hele databaser.

Gitt det totale omfanget av avgjørelser som er kopiert fra Lovdatas database til Rettspraksis.no, fremstår det som tilnærmet umulig at uthenting har blitt gjort manuelt. Det er derfor overveiende sannsynlig at de saksøkte har utviklet eller fått utviklet en egen programvare som systematisk har lastet ned avgjørelser fra Lovdatas tjenester over en lang periode, for å omgå Lovdatas automatiserte varslings- og beskyttelsessystemer mot massenedlasting/-uthenting.

3.8 Nærmere om hvordan avgjørelser er gjort tilgjengelig på Rettspraksis.no

Rettspraksis.no er som nevnt beskrevet som et resultat av arbeidet til en «dugnadsgjeng» hvor de saksøkte, Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie, fremstår som de sentrale bidragsytere.

Basert på nettstedets brukerliste fremstår det sannsynlig at de var nær de eneste bidragsyterne frem til lanseringen 17. mai 2018. Det vises i den forbindelse til at nettstedets oversikt over brukere viser at det kun var opprettet fem brukerkontoer forut for lanseringen.

Disse var «FredrikL», «Nishay», «Rettspraksis.no», «Arthur» og «Import», opprettet henholdsvis 11. januar, 11. januar, 20. januar, 5. mars og 13. april 2018.

BILAG 6: Skjerm bilde fra siden «Brukerliste» fra Rettspraksis.no, 29. mai 2018

Av disse brukerne er det i all hovedsak brukeren «Import» som har lastet opp rettsavgjørelser til nettstedet. Brukeren har gjort dette gjennom funksjonen XML-importering, som er en automatisert opplastingsfunksjon for nettstedet. Det fremgår av brukerloggen at brukeren har lastet opp flere titallstusen avgjørelser fra 6. mai 2018 frem til i dag. På siden «Liste over aktive brukere» fremgår det at brukeren «FredrikL» har gjort 4 701 endringer de siste 30 dagene og at brukeren «Import» har gjort 44 858 endringer de siste dagene.

BILAG 7: Skjerm bilde fra bidragsloggen for brukeren «Import», 29. mai 2018

BILAG 8: Skjerm bilde fra siden «Liste over aktive brukere», 29. mai 2018

XML-importering er kun tilgjengelig for brukerkontoer med administratorrettigheter på nettstedet, og det må derfor legges til grunn at kontoen «Import» er kontrollert av de saksøkte, ettersom de også fremstår utad som initiativtakere og som henholdsvis administrator/redaktør og talsperson.

BILAG 9: Skjerm bilde fra siden «Importer XML», 29. mai 2018

3.9 Tredjeparters tilgang til Lovdatas database gjennom Rettspraksis.no

Rettspraksis.no gjør som nevnt minst 41 763 avgjørelser fra Lovdatas database tilgjengelig til enhver bruker av nettstedet. På nettstedets side «Opphavsrett» er det oppgitt at enhver kan *«fritt bruke og dele alle rettsavgjørelser, da disse er offentlige dokumenter og aldri kan oppnå opphavsrettslig vern»*.

Videre står det at brukere som *«ønsker tilgang til en større mengde av innholdet på Rettspraksis.no for videre bearbeiding»*, kan ta kontakt for API-tilgang.² En slik API-tilgang vil etter omstendighetene gjøre det enkelt å foreta massenedlasting av alt eller store deler av innholdet på Rettspraksis.no, som da i all hovedsak består av avgjørelser fremskaffet gjennom kopiering fra Lovdatas database.

Lovdata selv tilbyr kun tilgang til regelverk (lover, forskrifter m m) gjennom API, og da mot vederlag.³ At Lovdata foreløpig ikke tilbyr dette for rettsavgjørelser, er nettopp for å beskytte databasen.

3.10 Partenes korrespondanse

Partene har ikke hatt direkte dialog i saken utover at Ljone sendte en e-post til direktør for Lovdata, Odd Storm-Paulsen, 30. mai 2018. I e-posten skriver Ljone, som gjengitt ovenfor i

² API er en forkortelse av det engelske begrepet *Application programming interface*; et hjelpeverktøy ved programmering, som utgjør et grensesnitt mot en eller flere tjenester i et operativsystem, en databasetjener eller lignende. Et API definerer hvordan en utenforstående programmerer skal tilføye funksjonalitet eller tjenester til en applikasjon eller annen type programvare laget av andre, slik at vedkommende ikke behøver å sette seg inn i applikasjonens kildekode. API-ene til operativsystemer, for eksempel Linux eller Windows, gjør det mulig å lage applikasjoner som passer til operativsystemet og utnytter dets egenskaper. Det er svært vanlig for store programvarehus å publisere API-er til sine programsystemer, slik at uavhengige leverandører kan tilføye ytterligere funksjonalitet. (Kilde: SNL.no - <https://snl.no/API>)

³ Se <https://lovdata.no/info/api>

punkt 1, at Rettspraksis.no vil stenge ned sine sider dersom Lovdata gjør sin database over rettsavgjørelser fritt tilgjengelig for allmennheten.

BILAG 10: E-post fra Ljone til Storm-Paulsen, 30. mai 2018

Som nevnt tidligere, var Lie kopiadressat i samme e-post.

De saksøkte har dermed gjennom både sine egne lanseringsutspill i media og gjennom ovennevnte e-post til Lovdata, vist med tydelighet at kopieringen fra Lovdata er gjort med overlegg, og at de ikke har til hensikt å fjerne det som er tatt fra Lovdata, før Lovdata gjør som de krever; gjør sin database fritt tilgjengelig for allmennheten på internett

Det påpekes for ordens skyld at Lovdata selvsagt aldri har gitt de saksøkte eller noen andre samtykke til den eksemplarframstillingen og tilgjengeliggjøringen av Lovdatas database som er beskrevet i denne begjæringen.

4. GRUNNLAG FOR MIDLERTIDIG FORFØYNING

4.1 Innledning

Det følger av tvisteloven (tvl.) § 32-1 at den som har et krav som går ut på annet enn betaling av penger (hovedkravet), kan begjære midlertidig forføyning etter tvistelovens kapittel 34 dersom det foreligger en sikringsgrunn. Sikringsgrunn foreligger ifølge tvl. § 34-1 (1) blant annet når:

- saksøktes adferd gjør det nødvendig med en midlertidig sikring av kravet fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort, jf. bokstav a, eller
- når det finnes nødvendig for å få en midlertidig ordning i et omtvistet rettsforhold for å avverge en vesentlig skade eller ulempe, jf. bokstav b.

For at midlertidig forføyning skal kunne besluttes, må både hovedkravet og sikringsgrunnen sannsynliggjøres, jf. tvl. § 34-2 (1) og den skade og ulempe som saksøkte blir påført må ikke stå i åpenbart misforhold til den interesse saksøker har i at forføyning blir besluttet, jf. § 34-1 (2). Dersom det foreligger fare ved opphold, kan midlertidig forføyning besluttes selv om hovedkravet ikke er sannsynliggjort, jf. tvl. § 34-2 (2).

4.2 Hovedkravene og forføyningskravene

Begjæringen om midlertidig forføyning er begrunnet i følgende hovedkrav som er nærmere behandlet under punkt 5:

1. Lovdata har krav på umiddelbar stans av eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring av dokumenter fra Lovdatas databaser som skjer i strid med Lovdatas enerett etter åvl. § 43 og Lovdatas tjenestevilkår på eller gjennom tjenesten/nettstedet Rettspraksis.no.
2. Lovdata har krav på økonomisk kompensasjon som følge av eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring som nevnt i hovedkrav 1 og 2.
3. Lovdata har krav på å få inndratt, tilintetgjort og/eller utjenliggjort alle eksemplarer av dokumenter som er ulovlig fremstilt fra Lovdatas databaser i strid med Lovdatas enerett etter åvl. §§ 43.

For å sikre hovedkravene begjæres det midlertidig forføyning i form av pålegg om å fjerne all tilgang til innhold på Rettspraksis.no som krenker Lovdatas rettigheter og om at Lovdata gis tilgang til informasjon som gjør det mulig å vurdere omfanget av skadene disse krenkelsene har medført. Forføyningskravene er nærmere spesifisert i påstanden i punkt 6.

4.3 Sikringsgrunn

Når det gjelder sikringsgrunn, anfører Lovdata at vilkårene i tvisteloven § 34-1 (1), både i bokstav a og bokstav b, er oppfylt i saken.

4.3.1 Nødvendig for forfølgningen og gjennomføringen av kravet

Midlertidig forføyning kan besluttes når *«saksøktes adferd gjør det nødvendig med en midlertidig sikring av kravet fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort»*.

De saksøkte har gjennom utviklingen, driften og tilgjengeliggjøringen av Rettspraksis.no fremstilt eksemplar og gjort tilgjengelig for allmennheten eksemplar av vesentlige deler av Lovdatas database, som er et resultat av en vesentlig investering fra Lovdatas side.

De saksøkte har videre foretatt gjentatt og systematisk eksemplar fremstilling og tilgjengeliggjøring for allmennheten av mindre vesentlige deler av Lovdatas database, på en måte som både skader den normale utnyttelse av arbeidet og/eller urimelig tilsidesetter Lovdatas legitime interesser.

De saksøkte har på denne måten aktivt krenket Lovdatas databasevern etter åvl. § 43 første og annet ledd. Krenkelsen er fremdeles pågående og nye krenkelser gjøres jevnlig, så lenge innholdet er tilgjengelig og oppdateres på nettstedet Rettspraksis.no.

De saksøkte har dessuten vist ved sin adferd og i sin kommunikasjon at de ikke har til hensikt å gå i dialog, men snarere har stilt som ultimatum at de først vil opphøre med sin rettstridige adferd helt til Lovdata bidrar til å åpne sine databaser for allmenheten på internett.

Dette innebærer at de saksøktes adferd gjør det nødvendig med midlertidig sikring av hovedkravene som angitt i punkt 6 fordi både forfølgningen og gjennomføringen disse ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort, jf. tvl. § 34-1 (1) bokstav a. Når det gjelder kravene om tilgang til informasjon vises det til at saksøkte står nærmest til å kjenne omfanget av både den rettstridige eksemplar fremstillingen og tilgjengeliggjøringen, men også konsekvensene av disse, i form av logger over hva som er lastet ned fra deres nettsider.

Det foreligger på denne bakgrunn sikringsgrunn for Lovdatas hovedkrav etter tvl. § 34-1 (1) bokstav a.

4.3.2 Nødvendig for å få midlertidig ordning i omtvistet rettsforhold

Midlertidig forføyning kan også besluttes når *«når det finnes nødvendig for å få en midlertidig ordning i et omtvistet rettsforhold for å avverge en vesentlig skade eller ulempe»*, jf. tvl. § 34-1 (1) bokstav b.

På Rettspraksis.no kan det fremstå som at de saksøkte anser utviklingen og tilgjengeliggjøringen av Lovdatas database som lovlig, blant annet på sidene «Om oss», «Ofte stilte spørsmål» og «Opphavsrett». Det samme kommer også til uttrykk i Ljones e-post til Lovdatas direktør Storm-Paulsen. Det foreligger derfor et *«omtvistet rettsforhold»*.

Vurderingen av behovet for å avverge skaden eller ulempen skal gjøres på bakgrunn av *«hvor viktig det omtvistede rettsforhold er for saksøkeren, hvor stort behov saksøkeren har for*

midlertidig forføyning, hvor inngripende en midlertidig forføyning vil være, saksøktes adferd m.v.», jf. Rt. 2002 s. 108.

Det omtvistede rettsforholdet er svært viktig for saksøkeren all den tid de saksøktes handlinger krenker rettigheter som er helt sentrale for Lovdatas inntektsgrunnlag og derav også for oppfyllelsen av stiftelsens formål. Behovet for midlertidig forføyning er videre prekært ettersom de pågående krenkelsene innebærer en stadig økende risiko for senere, mer omfattende krenkelser og påfølgende skader som kan skje ved massenedlasting fra Rettspraksis.no utført av (også kommersielle) tredjeparter, slik at skadene i praksis blir uopprettelige. Forføyningskravene vil på den andre siden være veldig lite inngripende overfor de saksøkte, som fortsatt vil stå fritt til å arbeide politisk for å få staten til å finansiere en åpent tilgjengelig, gratis database over rettsavgjørelser på internett, uten å ta seg til rette overfor en tredjepart, Lovdata, ved å krenke Lovdatas databasevern.

Det foreligger på denne bakgrunn sikringsgrunn for Lovdatas hovedkrav etter tvl. § 34-1 (1) bokstav b.

4.4 Forholdsmessighet

Lovdata kan heller ikke se at en forføyning i henhold til forføyningskravene i punkt 6 vil medføre skade eller ulempe for Ljones som står i åpenbart misforhold til den interesse Lovdata har i at forføyning blir besluttet, jf. tvl. § 34-1 (2).

Det vises i den sammenheng til at Rettspraksis.no er opplyst å være et ikke-kommersielt nettsted, slik at de saksøkte ikke står i fare for å lide noe tap som følge av at innhold på nettstedet fjernes eller gjøres utilgjengelig. Et eventuelt økonomisk tap ville uansett ikke utgjøre en verneverdig interesse all den tid dette ville ha stammet fra opphør av klart rettsstridige handlinger. Det vises videre til at Rettspraksis.no er basert på gratisprogramvaren MediaWiki, som har funksjonalitet som gjør det enkelt å etterleve forføyningskravene.

5. NÆRMERE OM HOVEDKRAVENE

5.1 Databasevernet

5.1.1 Innledning

Den som frembringer en database eller lignende arbeid som sammenstiller et større antall opplysninger, eller som er resultatet av en vesentlig investering, har enerett til å råde over hele eller vesentlige deler av arbeidets innhold ved å fremstille eksemplarer av det og ved å gjøre det tilgjengelig for allmenheten, jf. åvl. § 43 første ledd.

Eneretten i åvl. § 43 første ledd gjelder tilsvarende ved gjentatt og systematisk eksemplarframstilling eller tilgjengeliggjøring for allmennheten av uvesentlige deler av arbeid som nevnt, dersom dette utgjør handlinger som skader den normale utnyttelse av arbeidet eller urimelig tilsidesetter frembringerens legitime interesser, jf. annet ledd.

Som det følger av ordlyden, gir ikke databasevernet vern for de enkelte bestanddelene i en database, men for arbeidet som er lagt ned i å sammenstille og bearbeide disse. Det påpekes derfor for ordens skyld at Lovdata ikke pretenderer at innholdet i den enkelte rettsavgjørelse i Lovdatas databaser i seg selv er vernet. Selve innholdet i disse avgjørelsene vil være uten vern i henhold til åvl. § 9. Dette er imidlertid uten betydning for spørsmålet om Lovdatas *sammenstilling* av rettsavgjørelser kan nyte vern etter åvl. § 43, jf. nærmere om dette i punktet nedenfor.

5.1.2 Lovdatas database over rettsavgjørelser faller utenfor åvl. § 9

Vår sak gjelder som nevnt *databasevernet* etter åvl. § 43, og ikke vern av *åndsverk* etter åvl. § 2, jf. § 1.

Åvl. § 9, som unntar nærmere bestemte verk skapt som ledd i offentlig myndighetsutøvelse, fra det vern loven ellers ville ha gitt dem som åndsverk, er ikke tema i vår sak.

Det følger av åvl. § 9 at «[I]over, rettsavgjørelser og andre vedtak av offentlig myndighet er uten vern etter denne lov». Det fremgår av lovens ordlyd og forarbeider at unntaket i bestemmelsen gjelder de enkelte avgjørelser og vedtak, og ikke samlinger av slike. Dette er videre lagt til grunn i underrettspraksis og i juridisk teori.

Det vises i den forbindelse til rettskraftig kjennelse fra Kristiansand namsrett av 27. november 1996, publisert i Lov & Rett nr. 50 fra 1997 med referanse LOD-1997-50-5:

«Retten er enig med [A] i at Lovdata ikke har enerett til å spre kopier av lover og annet lovstoff. Dette følger direkte av åndsverklovens § 9, jfr. ovenfor. Retten legger likevel til grunn at Lovdata ved sin innsamling, systematisering og ikke minst ajourføring av lovene og det andre rettsstoffet skapte et tekstgrunnlag som ikke andre fritt kan kopiere, jfr. åndsverklovens § 43. Dette arbeidet har krevd flere årsverk og kostet mye penger. Retten har kommet til at åndsverklovens § 9 ikke kan tolkes dithen at denne type sammenstillinger/lovsamling frembragt av andre, her Lovdata, fritt kan kopieres og utgis i andres navn».

Det samme er lagt til grunn i Jon Bings artikkel «Databaser med «offentlige dokumenter»», *Complex* 6/94, s. 69-101:

«Åndsverkloven § 9 regulerer vernet til den enkelte lov, den enkelte forskrift eller det enkelte saksdokument. Den regulerer ikke vernet av f eks en database som består av lover og forskrifter. Riktignok er det slik at kataloger også er vernet etter åndsverkloven («denne lov»), men åndsverkloven § 9 tar ikke sikte på å frata «aggregater» av ikke vernede elementer et vern. Det er også ikke formålet med bestemmelsen – den skal sikre fri formidling av lover, forskrifter og saksdokumenter, men tar ikke sikte på å regulere markedet for samlinger eller informasjonssystemer som formidler slike ikke vernede elementer».

Det er derfor ikke tvilsomt at Lovdatas database over rettsavgjørelser ikke omfattes av åvl. § 9, og at derfor utelukkende er databasevernet etter åvl. § 43 som er relevant.

5.1.3 Lovdatas dokumentsamling er en «database» etter åvl. § 43

Vernet etter åvl. § 43 gjelder etter bestemmelsens ordlyd for «*formular, en katalog, en tabell, et program, en database eller lignende arbeid*», men det er først og fremst begrepet «*database*» som angir hva som beskyttes av bestemmelsen i dag.⁴ Begrepet er ikke definert i lovteksten eller i lovens forarbeider, men er definert slik i EUs databasedirektiv:

«[E]n samling selvstendige verk, data eller annet materiale ordnet på en systematisk og metodisk måte som det er individuell tilgang til ved elektroniske eller andre midler»⁵

⁴ Ole-Andreas Rognstad, *Opphavsrett*, side 297

⁵ Europaparlaments- og rådsdirektiv 96/9/ef av 11. mars 1996 om rettslig vern av databaser (databasedirektivet), EØS-tillegg nr. 4/1997/s. 56, artikkel 1 (2).

Lovdatas samling av rettsavgjørelser faller klart innenfor databasedirektivets definisjon og kan derfor nyte vern etter åvl. § 43.

5.1.4 Bestemmelsens kvantitative og kvalitative vilkår for vern er oppfylt

Det er kun databaser som «*sammenstillen et større antall opplysninger*» eller «*som er resultatet av en vesentlig investering*» som er vernet etter åvl. § 43. Det følger av både lovens ordlyd og forarbeider at disse vilkårene for vern er alternative slik at det er tilstrekkelig for vern at kun ett av vilkårene er oppfylt.⁶

Det kvalitative vilkåret – vesentlig investering

En database er altså vernet dersom den «*er et resultat av en vesentlig investering*». Bestemmelsens ordlyd og forarbeider gir liten veiledning for hvor stor en investering må være for at en database skal nyte vern etter bestemmelsen utover at denne skal være «*vesentlig*».

Det fremgår videre av forarbeidene og databasedirektivets artikkel 7 (1) at vurderingen skal gjøres både kvantitativt og kvalitativt, slik at både omfang og kvalitet av investeringene skal inngå i vurderingen. Direktivets forale gir oss imidlertid et holdepunkt for hvor den nedre grensen for begrepet skal trekkes: En samling musikkfremførrelser på CD-plate er etter direktivets forale punkt 19 som regel ikke vernet fordi arbeidet med sammenstillingen av slike normalt ikke representerer en tilstrekkelig investering.

Det er derimot flere holdepunkter for *hva* som skal inngå i vesentlighetsvurderingen. Spørsmålet er blant annet behandlet i forarbeidene til åvl. § 43:

*«Vesentlighetskriteriet kan være knyttet opp mot finansielle, menneskelige eller tekniske ressurser som er benyttet ved etableringen av den aktuelle sammenstillingen, det vil si ved innsamlingen, struktureringen eller verifiseringen av innholdet i den. En sammenstilling som har vært svært tidkrevende å etablere, vil derfor være vernet selv om den ikke nødvendigvis har betinget vesentlige økonomiske investeringer. Inneholder sammenstillingen et større antall opplysninger, vil investeringsnivået ikke være avgjørende for vern».*⁷

Av databasedirektivets artikkel 7 (1) fremgår det videre at vesentlighetsvurderingen i tillegg skal ta opp i seg arbeidet som er lagt ned for «*kontrollere*» og «*presentere*» innholdet i en database. Å «*kontrollere*» betyr i denne sammenheng å ha herredømme over, tilsyn eller oppsyn med; å overvåke, prøve eller granske innholdet i en database⁸, herunder for å sikre troverdigheten og kvaliteten av innholdet.⁹ Det er imidlertid fastslått i EU-domstolen at investeringer knyttet til *frembringelsen* av innhold i en database ikke er relevant for vesentlighetsvurderingen.¹⁰

På bakgrunn av gjennomgangen over kan det oppsummeres at kravet om «*vesentlig investering*» etter bestemmelsen skal vurderes på bakgrunn av omfanget og kvaliteten av

⁶ Ot.prop.nr.85 (1997-1998), side 33 og 40.

⁷ Ot.prop.nr.85 (1997-1998), side 40.

⁸ Lisa Vogt Lorentzen, «Databasevern – Sui generis-vern av sammenstillinger etter gjennomføringen av databasedirektivet i åndsverkloven § 43», *Complex nr. 12/2002*, side 61

⁹ Rognstad, s. 300 med videre henvisninger og Steinar Taubøll, «Vilkårene for databasevern i åndsverkloven § 43», *Lov og Rett 2006* s 531-548 på side 539

¹⁰ Rognstad, s. 301 med videre henvisninger.

investeringer som er lagt ned i å samle inn, strukturere, presentere og verifisere/kontrollere innholdet i en database, herunder å overvåke, prøve og granske innholdet i denne for å sikre troverdighet og kvalitet av innholdet.

Som det fremgår i punkt 3 over, har Lovdata innhentet og bearbeidet rettsavgjørelser fra norske domstoler siden 1983, kort tid etter etableringen av Lovdata i 1981. Arbeidet har krevd store ressurser, både finansielle, menneskelige og teknologiske, alene med hensyn til innsamlingen av disse rettsavgjørelsene. Domstolenes systemer for tilgang har over tid blitt bedre, men Lovdata har brukt betydelige ressurser både på å håndtere disse systemene og utvikle egne for å gjøre arbeidet med selve innsamlingen mer effektiv.

Lovdata har videre brukt store ressurser på struktureringen av disse rettsavgjørelsene, både med hensyn til forbindelsen mellom de enkelte avgjørelsene og også internt i hver rettsavgjørelse, gjennom å standardisere formateringen og strukturen i hvert dokument.

Dette arbeidet har også en side til presentasjonen av rettsavgjørelsene for Lovdatas brukere, som klart får en annen presentasjon enn hva en bruker får fra domstolene selv og også fra blant annet Gyldendal Rettsdata.

Innenfor kategorien «strukturering» og delvis også «presentering» faller også den store ressursbruken som er knyttet til å gjøre organisere avgjørelsene basert på relevant metadata og knytte rettsavgjørelser sammen ved hjelp av klikkbarelenker til riktige rettskildenhenvvisninger og stikkord, samt koblingen av de ulike rettsavgjørelser som inngår i ett sakskompleks (dom, anke, avvisning osv.).

I tillegg til dette kommer den store ressursbruken som Lovdata har nedlagt i forbindelse med å kontrollere innholdet i deres database. Innenfor denne kategorien kommer alt arbeidet med identifiseringen og rettingen av uriktige rettskildenhenvvisninger fra dommere og ikke minst anonymiseringsprosessen som Lovdata utfører for hver enkelt rettsavgjørelse.

For det nevnte arbeidet har Lovdata både brukt ressurser til utviklingen av egne verktøy og programvare, i tillegg til det ressurskrevende arbeidet som fremdeles må gjøres manuelt av Lovdatas ansatte og engasjerte.

Etter Lovdatas egne beregninger har Lovdata brukt anslagsvis 52 årsverk alene på innsamlingen og bearbeidelsen av 78 810 rettsavgjørelser fra Høyesterett. I tillegg kommer Lovdatas ressursbruk knyttet til 97 929 avgjørelser fra lagmanns- og tingrettene som har krevet lignende arbeid og investeringer.

I tillegg til at disse investeringene klart må anses vesentlige ut fra en rent kvantitativ betraktning, er det også investeringer som holder et høyt kvalitativt nivå. Det vises i den forbindelse til at Lovdata i 2016 vant Juristforbundets Rettssikkerhetspris for sitt arbeid, og der tildelingen blant annet var begrunnet i tjenestens høye kvalitet.

Lovdatas database av rettsavgjørelser er på denne bakgrunn et resultat av en «*vesentlig investering*» i henhold til åvl. § 43, og derfor nyter vern etter bestemmelsen.

Det kvantitative vilkåret – større antall opplysninger

Lovens ordlyd og forarbeider gir liten veiledning for hvor terskelen for bestemmelsens kvantitative vilkår («*større antall opplysninger*») ligger utover at det i forarbeidene er presisert

at «*omfanget av den innsats som er nedlagt i samlingen*» har en betydning for vurderingen.¹¹ Spørsmålet er heller ikke nærmere behandlet i norsk rettspraksis, foruten en underrettsdom som konstaterte uten generelle drøftelser at Televerkets telekskatalog for Norge oppfylte kravet.

Sveriges Högsta domstolen har derimot uttalt at en samling med ca. 1250 faktiske opplysninger om 64 ulike potteplanter, må anses å oppfylle det tilsvarende vilkåret i Sverige. I Danmark har blitt avgjort at en liste med 400 premieopplysninger ikke var tilstrekkelig. Da de nordiske åndsverklovene har tilsvarende ordlyd og har et felles historisk opphav, er det nærliggende å tillegge denne praksisen betydning ved tolkningen av den norske regelen.

Som det fremgår av det som har vært beskrevet ovenfor, består Lovdatas dokumentssamling av 176 739 rettsavgjørelser som Lovdata har nedlagt en omfattende innsats for å sammenstille. Lovdatas samling av dokumenter utgjør på denne bakgrunn en database bestående av «*et større antall opplysninger*» og som også på dette grunnlag nyter vern etter åvl. § 43.

5.1.5 Vernets og enerettens rekkevidde

Rådighet over vesentlige deler av Lovdatas database

Det følger av åndsverkloven § 43 første ledd at den som frembringer en vernet database, har enerett til «*å råde over hele eller vesentlige deler av arbeidets innhold*» ved å fremstille eksemplarer av det og ved å gjøre det tilgjengelig for allmennheten.

Det er sikker rett at kopiering av elektronisk lagret informasjon innebærer eksemplarfremstilling etter åndsverkloven og at publisering av slik informasjon på det åpne internett innebærer tilgjengeliggjøring for allmennheten etter loven.¹² Det er derfor klart at kopieringen av rettsavgjørelser som er gjort fra Lovdatas databaser til Ljones og andres harddisker og servere og den senere publiseringen av disse avgjørelsene på Rettspraksis.no er handlinger som faller innenfor eneretten etter åvl. § 43 så fremt de øvrige vilkårene er oppfylte.

Bestemmelsens første ledd verner rådighet over «*vesentlige deler*» av en databases innhold. Dette vesentlighetskravet skal i likhet med vilkåret for vern vurderes kvantitativt eller kvalitativt. Den kvantitative vurderingen vil i hovedsak knytte seg til forholdstallet mellom omfanget av de benyttede opplysningene og omfanget av hele databasen. Selv om dette kvantitative kravet ikke skulle være oppfylt, kan den delen som brukes likevel være kvalitativt sett utgjøre «*vesentlige deler*» av databasen, eksempelvis basert på viktigheten av disse delene for databasen relativt til både databasens verdi i seg selv, men også til andre deler av databasen.

Dersom innholdet som benyttes i seg selv er et resultat av en «*vesentlig investering*» som gjennomgått over, er det klart at dette utgjør «*vesentlige deler*» av en database.¹³ EU-domstolen har i den forbindelse, i sak C-545/07 (*Lakorda*), presisert at vurderingen av «*vesentlige deler*» av en database kan foretas for én enkelt del av en større database, dersom

¹¹ Ot.prop.nr.85 (1997-1998), side 21.

¹² Se Rognstad, s. 151 og 177. Publisering på internett faller innenfor gjeldende lovs tilgjengeliggjøringskategori «fremføring», et begrep som vil endres til «overføring» i ny åndsverklov.

¹³ Ot.prop.nr.85 (1997-1998), s. 41

delen i seg selv kan klassifiseres som en database etter direktivet og oppfyller vilkårene for vern.

I øvrige tilfeller må det etter lovens forarbeider og opphavsrettsdirektivet artikkel 7 (5) foretas en konkret vurdering av hva som kvantitativt og/eller kvalitativt utgjør vesentlige deler av den aktuelle databasen, og denne vurderingen må gjøres med henblikk til lovens formål, nemlig å verne mot illojal utnyttning av andres investeringer.

Som gjennomgått over, har de saksøkte enten selv eller ved medvirkning fremstilt eksemplarer av og gjort tilgjengelig for allmennheten minst 41 763 rettsavgjørelser fra Lovdatas database. Dette utgjør 23,6 % av samtlige rettsavgjørelser i Lovdatas database som er bygget opp over 37 år. Av avgjørelsene som ligger tilgjengelig på Rettspraksis.no utgjør 41 763 avgjørelser fra Høyesterett som er hentet fra Lovdatas database, som på sin side består av totalt 78 106 høyesterettsavgjørelser. De saksøkte har derfor selv, eller medvirket til, eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring av 53,5 % av Lovdatas database over høyesterettsavgjørelser.

Det er klart at høyesterettsavgjørelser, på grunn av deres rettskildeværdi, generelt sett vil utgjøre en langt viktigere del av databasen, enn databasene over rettsavgjørelser fra underrettene. For denne konkrete databasen er det også klart at størstedelen av Lovdatas investeringer har blitt brukt med hovedformål om innsamlingen og bearbeidelsen av disse, slik at de investeringene som det er redegjort for ovenfor, i det aller vesentligste kan knyttes direkte opp mot den delen av Lovdatas database som består av avgjørelser fra Høyesterett.

De 41 763 rettsavgjørelsene som er hentet fra Lovdatas database og publisert på Rettspraksis.no må derfor klart anses å utgjøre «*vesentlige deler*» av Lovdatas database. Dette vil uansett være tilfelle, ettersom Lovdatas database over høyesterettsavgjørelser *i seg selv* vil oppfylle vilkårene for databasevern, slik at de saksøkte ulovlig har rådet over «*hele*» denne databasen i strid med Lovdatas databasevern etter åvl. § 43 første ledd.

Det følger av dette at de saksøkte, enten selv eller ved medvirkning, har fremstilt eksemplarer av og gjort tilgjengelig for allmennheten «*hele*» eller «*vesentlige deler*» av Lovdatas database etter åvl. § 43. første ledd.

Gjentatt og systematisk utnyttelse av Lovdatas database

Den som frembringer en vernet database har i kraft av åvl. § 43 annet ledd også enerett til «*gjentatt og systematisk*» eksemplarframstilling eller tilgjengeliggjøring for allmennheten av uvesentlige deler av arbeid som nevnt, dersom dette utgjør handlinger som «*skader den normale utnyttelse av arbeidet eller urimelig tilsidesetter frembringerens legitime interesser*»

Åvl. 43 annet ledd gjennomfører databasedirektivets artikkel 7 (5), og EU-domstolens tilhørende rettspraksis gir derfor føringer for hvilke handlinger som rammes etter bestemmelsen. I C-203/02 (*William Hill*) la domstolen vekt på at bestemmelsens formål er å hindre omgåelse av direktivets artikkel 7 (1), tilsvarende åvl. § 43 første ledd. Domstolen kom derfor til at bestemmelsen også rammer gjentatt og systematisk bruk som har som kumulativ virkning å gjenopprette hele eller vesentlig deler av en database.¹⁴

Som det fremgår av punkt 3.6 har de saksøkte over flere år bedrevet «*gjentatt og systematisk*» nedlasting av dokumenter fra Lovdatas database. Dette er trolig gjort over lang

¹⁴ C-203/02, premiss 86-89.

tid for å omgå Lovdatas beskyttelsessystemer mot uautorisert massenedlasting. Resultatet er en fremstilling av vesentlige deler av Lovdatas database.

Det fremgår av brukerinformasjonen på Rettspraksis.no at selve opplastingen/tilgjengeliggjøringen av rettsavgjørelsene fra Lovdata så godt som utelukkende har blitt gjort ved bruk av brukerkontoen «Import», som ser ut til å være en programvare som systematisk laster opp store mengder rettsavgjørelser på kort tid. Denne praksisen innebærer at også tilgjengeliggjøringen av Lovdatas database har blitt gjort på en «*gjentatt og systematisk måte*».

Det er videre utvilsomt at denne eksemplarfremstillingen og tilgjengeliggjøringen «*urimelig tilsidesetter [Lovdatas] legitime interesser*», all den tid dette er grov og omfattende utnyttelse av deres arbeid som har påført dem økonomisk tap og stor økonomisk risiko knyttet til fremtidig inntektsgrunnlag.

Det følger av dette at de saksøkte har krenket Lovdatas enerett over sin database etter åvl. § 43 annet ledd.

5.2 Lovdatas rettighetsbeføyelser etter åndsverkloven

5.2.1 Krav om stans av eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring

Lovdata kan i kraft av sin enerett til sin database, forby de saksøkte og andre å fremstille eksemplarer av denne og å gjøre den tilgjengelig for allmennheten i strid med åvl. § 43. Dette følger direkte av eneretten, og det er sikker rett at domstolene kan avsi forbudsdom i rettighetshavers favør i slike saker.¹⁵

Lovdata har derfor krav på umiddelbar stans av eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring dokumenter fra Lovdatas databaser som skjer i strid med Lovdatas enerett etter åvl. § 43 på eller gjennom tjenesten/nettstedet Rettspraksis.no som gjennomgått i punkt 5.1.

5.2.2 Krav på økonomisk kompensasjon

Det følger av åvl. § 55, jf. § 54 bokstav a, b og d, jf. §§ 43 og 2 at Lovdata som kan kreve erstatte skade som voldes ved overtredelsene av Lovdatas enerett som behandlet i punkt 5.1.

Omfanget av slik skade er foreløpig ikke avklart, men vil i det minste bestå av tapte abonnementsinntekter som følge av at Lovdatas database og åndsverk over en periode har blitt gjort tilgjengelig til allmennheten gratis på nettstedet Rettspraksis.no.

Den største faren for skade ligger imidlertid i at tilgjengeliggjøringen på Rettspraksis.no gjør det mulig for andre kommersielle aktører å massenedlaste store deler av Lovdatas database og sammendrag til egne kommersielle formål.

En slik massenedlasting gjør det mulig for andre kommersielle aktører å urettmessig bygge eller videreutvikle kommersielle produkter basert på Lovdatas omfattende arbeid med å samle inn, strukturere og kontrollere dokumenter.

Denne innsamlingen, struktureringen og kontrollen gjør at Lovdatas database er langt bedre egnet til å brukes som kilde for maskinlæring og andre avanserte dataavlesningsmetoder enn det dokumentene er fra sin primærkilde, domstolene. Det kan i den forbindelse nevnes at Lovdatas norske konkurrent, Gyldendal Rettsdata (Rettsdata), kjøpte rettsavgjørelser fra Lovdata frem til 1. mars 2008. I 2008 var disse priset til 24 kroner per 1000 tegn for samtlige

¹⁵ Rognstad, s. 400

rettsavgjørelser som ble benyttet av Rettsdata. I dag har Lovdata kun avtale med Rettsdata om salg av Lovdatas sammendrag av høyesterettsavgjørelser.

Dersom slik urettmessig massenedlasting og utnyttelse av Lovdatas database finner sted, vil Lovdatas nåværende og fremtidige inntektsgrunnlag kunne vesentlig reduseres. Lovdata har derfor et stort behov for å få tilgang til opplysninger fra de saksøkte som kan belyse hvorvidt, og eventuelt av hvem, massenedlasting av Lovdatas database har funnet sted via Rettspraksis.no.

Åndsverklovens bestemmelse om erstatning for voldt skade er supplert av en ulovfestet vederlagsregel som innebærer at også opphavsmenn og frembringere av databaser kan kreve vederlag ved rettighetskrenkelser, uavhengig av om vilkårene for erstatningsansvar foreligger.¹⁶ Utgangspunktet for utmålingen av et slikt vederlag er at det skal betales markedspris for utnyttelsen.

5.2.3 Krav på inndragelse, tilintetgjøring og/eller utjenliggjøring

Det følger av åvl. § 56 første ledd at alle eksemplarer av åndsverk annet arbeid som ulovlig er fremstilt eller gjort tilgjengelig for allmennheten, kan inndras ved dom til fordel for den fornærmede eller overdras til ham mot vederlag som ikke overstiger fremstillingsomkostningene.

I stedet for inndragning eller overdragelse kan den fornærmede kreve at gjenstanden helt eller delvis skal tilintetgjøres eller gjøres utjenlig til ulovlig fremstilling eller bruk, jf. § 56 annet ledd.

Lovdata har som følge av dette krav på at alle eksemplarer av Lovdatas database som er fremstilt og tilgjengeliggjort i strid med åvl. § 43 som gjennomgått over, skal inndras til fordel for Lovdata og deretter slettes.

6. AVSLUTNING - PÅSTAND

Det vil senere inngis sakskostnadsoppgave, men det opplyses om at foreløpige sakskostander for saksøker utgjør kr 100 000 + merverdiavgift. I tillegg kommer rettsgebyr.

Med forbehold om ytterligere anførsler og bevis, nedlegges følgende

P Å S T A N D:

1. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie pålegges å fjerne alle rettsavgjørelser på Rettspraksis.no som har sitt opphav fra Lovdatas database, samt slette enhver datafil på Rettspraksis.no som er lastet ned fra Lovdatas database.
2. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie forbys å overdra eller å medvirke til overdragelse av rettsavgjørelser og/eller datafiler som nevnt i punkt 1 til tredjemenn, samt til selv å tilgjengeliggjøre eller medvirke til å tilgjengeliggjøre det samme via andre digitale plattformer.
3. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie pålegges å gi Lovdata tilgang til alle logger og annen informasjon om bruk og uthenting av rettsavgjørelser fra Rettspraksis.no som er fremstilt fra Lovdatas database.

¹⁶ Rognstad, s. 403 med videre henvisninger

4. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie forbys å slette informasjon om utvikling, drift, tilgjengeliggjøring, bruk av og uthenting av innhold fra Rettspraksis.no.
5. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie pålegges *in solidum* å betale Stiftelsen Lovdatas sakskostnader.

Begjæringen er levert via Aktørportalen. I tillegg er en elektronisk kopi sendt til hver av de saksøkte per e-post, til adressene henholdsvis fredrik.ljone@gmail.com og haakon@wiumlie.no.

Jon Wessel-Aas
advokat (H)
jwa@binghodneland.no